

EESTI FINANTSTEENUSTE TURG
seisuga 31.12.2008

Käesoleva Finantsinspeksiooni poolt koostatud analüüsi eesmärgiks on anda ülevaade Eesti finantsteenuste turu ja turuosade kohta. Kuigi Finantsinspeksioon teeb kõik endast oleneva, et käesolevas analüüsis sisalduv informatsioon oleks õige ja täpne, ei eelda ega võta Finantsinspeksioon kohustust tulevikus igakordselt informeerida analüüsis toodud faktiliste asjaolude muutumisest ning selliste muudatuste võimalikust mõjust. Finantsinspeksioon ei vastuta kahju eest ega võta kohustusi, mis tulenevad või on seotud käesoleva analüüsi ja/või selles esitatud informatsiooni kasutamisega.

I. Finantsteenuste mahud

Majanduskriisi mõjutas 2008. aastal kõige enam investeerimisega seotud finantsteenuseid. Samas on kriisi mõjul teatud määral muutunud finantsteenuste kasutamise ulatus ja tarbijate eelistused kõikides finantssektorites.

Investeeringuriskiga elukindlustuses (IRE) laekunud kindlustusmaksete maht vähenes 2008. aastal -53%, fondide (sh pensionifondide) koondvarade maht -39%. Individuaalportfellide valitsemises vähenes klientide individuaalportfellide koondmaht -45%.

Teiste riskide maandamisele ning säästmisele suunatud finantsteenuste mahud on kasvanud. Elukindlustuses (v.a IRE) kasvas kindlustusmaksete maht 4%, kahjukindlustuses oli kindlustusmaksete mahu kasv 8%. Hoiuste koondmaht kasvas 2008. aastaga 2%, sh kasvas tähtajaliste hoiuste maht 27%.

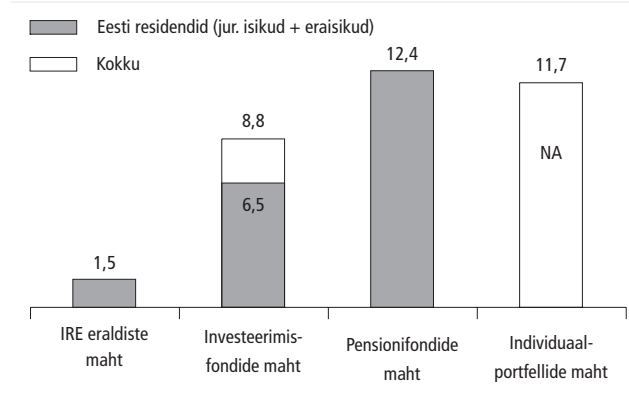
Laenuportfellide koondmaht kasvas aastaga 1%.

Suurima osakaaluga on Eesti finantsteenuste turul laenu- ja krediitteenused. 2008. aasta lõpus oli krediitteenuste koondlaenuportfelli suurus 260 miljardit krooni (sealhulgas moodustasid Eesti residentidest isikute laenu 249 miljardit krooni).

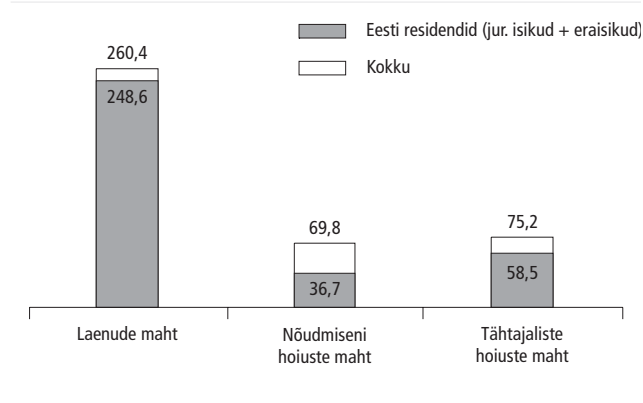
Säästmisele suunatud finantsteenustesse (sh IRE tooted, investeerimisfondid, pensionifondid, individuaalportfellid ning tähtajalised hoiused) oli paigutatud 110 miljardit krooni (2007. aasta lõpu seisuga 120 miljardit krooni).

Eesti finantsasutuste poolt pakutavate finantsteenuste mahud:

Erinevate investeerimisteenuste mahud (mld kr) seisuga 31.12.2008

Erinevate pangateenuste mahud (mld kr) seisuga 31.12.2008

Eesti finantsasutuste poolt osutatud investeerimis- ja pangateenuste maht, sh andmed Eesti residentidest eraisikute kohta, on toodud alljärgnevas tabelis (seisuga 31.12.2008):

Teenus	Kokku mld EEK	Sealhulgas Eesti residentidest eraisikud	
		mld EEK	osakaal koguteenuses
Investeeringufondide maht	8,8	1,1	13%
Pensionifondide maht	12,4	12,4	100%
Eestis pakutavad välisfondid	1,2	0,4	33%
IRE eraldiste maht	1,5	1,5	100%
Individuaalportfellide maht	11,7	NA	NA
Laenude maht	260,4	119,4	46%
Nõudmiseni hoiuste maht	69,8	21,9	31%
Tähtajaliste hoiuste maht	75,2	27,0	36%

2. Eraisikutest klientide jaotus teenuste lõikes

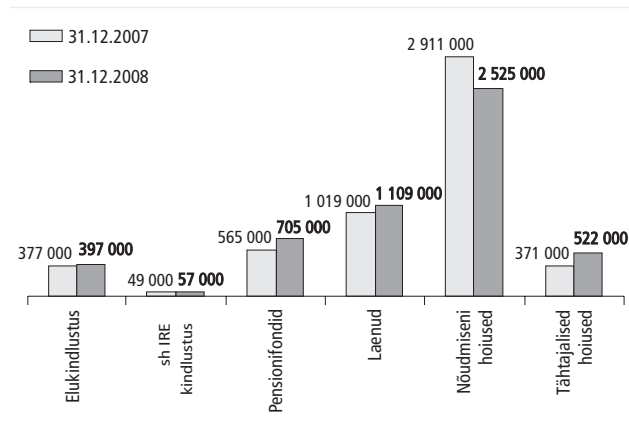
Enamike teenuste puhul 2008. aastal teenuste kasutajate arv kasvas.

Lepingute arvu järgi on Eestis enimkasutatud teenuseks nõudmiseni hoius (arvelduskonto). Eraisikutele kuulus 31.12.2008 seisuga **2 525 000 arvelduskontot** (paljud eraisikud omavad mitut arvelduskontot).

Teiseks eraisikute poolt enimkasutatavaks finantsteenuseks on **laen**. Seisuga 31.12.2008 oli **eraisikutega sõlmitud 1 109 000 laenulepingut**. Võrdluseks – tööeas elanike arv Eestis on ligikaudu 1 046 000 inimest. Seega iga tööeas inimene oli aasta lõpu seisuga sõlminud keskmiselt 1,1 jõusolevat laenulepingut.

Keskmiselt 67% inimestest¹ koguvad pensioni läbi pensionifondi, 38%² inimestest on sõlminud elukindlustuslepingu ning 50% tähtajalise hoise lepingu.

Eraisikute lepingute arv finantsteenuste lõikes

4 ¹ Vastava teenuse lepingute arv jagatuna tööealises vanuses elanike (15–74-aastased) arvuga (1 046 000). Allikas: Statistikaamet.

Oluline märkus: Analüüs ei arvesta asjaoluga, et mõni isik võib olla sõlminud mitu lepingut.

² V.a. lisakindlustused

3. Elukindlustus

2008. aastal kogusid elukindlustusseltsid **Eestis kindlustusmakseid 1,27** miljardit krooni³ (2007. aastal: 1,91 miljardit krooni), **kindlustusmaksete maht vähenes 33%. Kindlustusmaksete vähenemine sektoris tervikuna on tingitud investeerimisriskiga elukindlustuse (IRE) kindlustusmaksete peaaegu kahekordsest vähenemisest.**

Langusele vaatamata on IRE endiselt suurima mahuga elukindlustustoodete mahuga 581 miljonit krooni. Kuigi kindlustusmaksete langus tõi kaasa IRE kindlustusliigi osatähtsuse märkimisväärse vähenemise: 65%-lt kõikidest laekunud kindlustusmaksetest 46%-le.

Teiste elukindlustustoodetega seotud kindlustusmaksed aasta jooksul oluliselt ei muutunud. Kindlustusmaksete mahult järgneb IRE-le kapitalikogumiskindlustus maksete mahuga 474 miljonit krooni (2008. aastal: 475 miljonit krooni). Ülejäänud elukindlustustoodete lepingutesse oli 2008. aasta lõpuks laekunud 219 miljonit krooni (2007. aastal: 187 miljonit krooni).

a. Tarbijad

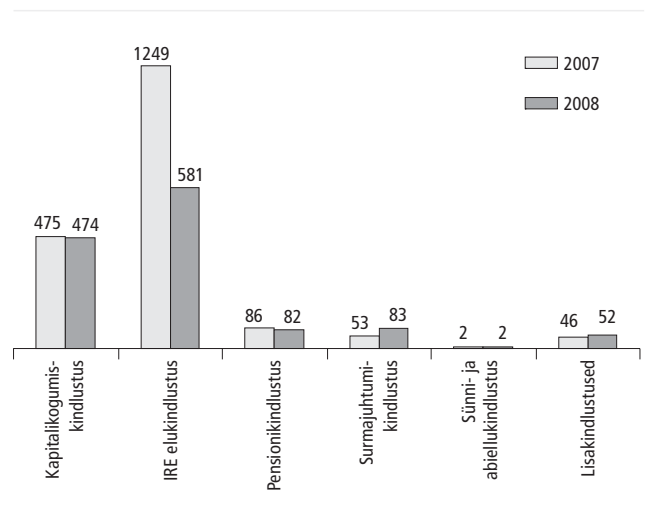
2008. aastal huvi elukindlustuse vastu suurenes. Seisuga 31.12.2008 oli Eestis tegutsevate elukindlustusseltsidega sõlmitud **239 049 elukindlustuse põhilepingut**⁴ võrrelduna 225 343 elukindlustuse põhilepinguga seisuga 31.12.2007.

Aastataguse perioodiga võrreldes kasvas erinevate elukindlustusliikide lõikes enim surmajuhtumikindlustuse lepingute arv (53 900) ning investeerimisriskiga elukindlustuse lepingute arv (57 000). Kapitalikogumiskindlustuse lepingute arv küll aastaga vähenes, kuid on endiselt populaarseimaks jõusolevate lepingute arvu poolest (104 200).

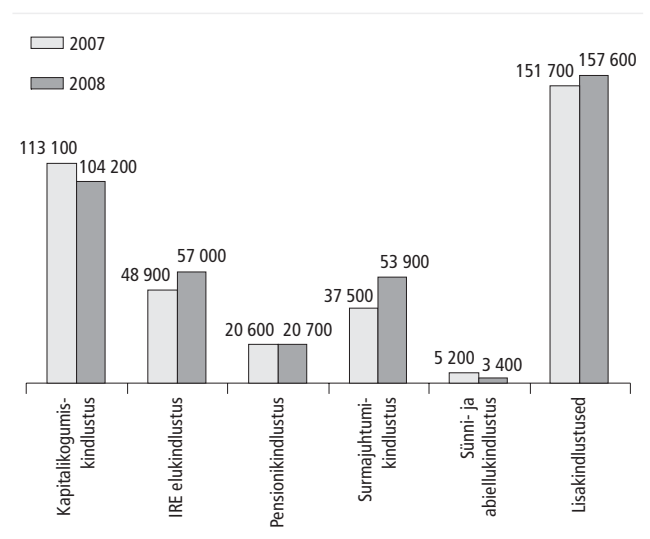
Lisakindlustuse lepinguid oli sõlmitud 157 600.

Üldine turujaotus:	Swedbank Elukindlustus	40%
	SEB Elu- ja Pensionikindlustus	34%
	Sampo Life Insurance Baltic	12%
Kliente:	396 600 kehtivat lepingut	
Teenuse maht:	2008. a laekunud kindlustusmaksed	
	kokku 1,27 mld kr	

Kindlustusmaksed elukindlustusliikide kaupa (mln kr)

Eestis sõlmitud jõusolevate elukindlustuslepingute arv (tuh tk)

³ Andmed ei sisalda väljastpoolt Eestit kogutud kindlustusmaksleid.

⁴ Andmed sisaldavad ainult Eestis sõlmitud elukindlustuslepinguid.

2008. aastal vähenes oluliselt laekunud kindlustusmaksete maht IRE-toodetel – sissemaksete keskmine maht vähenes 25 600 kroonilt 10 200 kroonini lepingu kohta. Peamiseks põhjuseks on siin kindlasti kindlustusvõtjate ettevaatlikumaks muutumine raha paigutamisel.

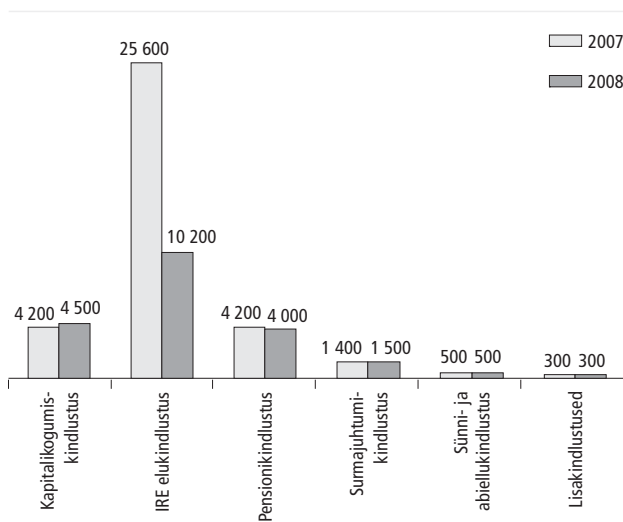
b. Teenusepakkujad

Eesti elukindlustusteenuste turgu iseloomustab endiselt kõrge kontsentreeritus: 74% turust kuulub kahele elukindlustusseltsile. 2008. aastal laekunud kindlustusmaksetest kuulus Swedbank Elukindlustusele 40% ning SEB Elu- ja Pensionikindlustusele 34%. Sampo Life Insurance Baltic'ule kuulus 12% turust.

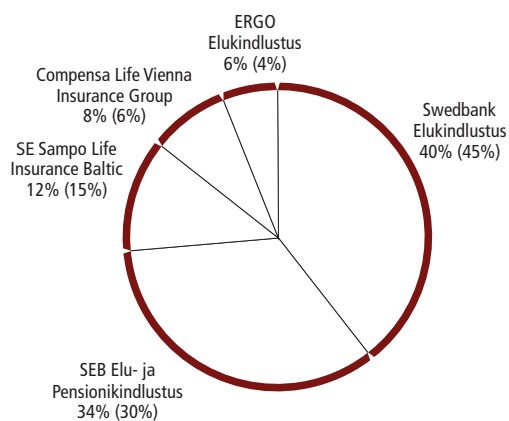
Enamiku elukindlustustoodete puhul ei ole kindlustusmaksete jaotus seltsiti aastaga muutunud. 2008. aastal laekusid kindlustusmaksed elukindlustusseltsidesse suuresti samas mahus nagu aasta tagasi, mistõttu ka turujaotus kindlustusliikide lõikes jäi samaks. Ainsaks erandiks oli IRE, kus toimusid olulised muutused kindlustusmaksete osas ning muutused kindlustusseltsiti töid kaasa ka muutusi turujaotuses.

Jätkuvalt kuulub enamiku elukindlustustoodete lõikes suurim turuosa Swedbank Elukindlustusele (seisuga 31.12.2008).

Keskmine lepingusse aastaga sissemakstud kindlustusmaksete summa (kr)

Elukindlustusseltside turuosad 2008. aastal laekunud kindlustusmaksete järgi (sulgudes 2007)

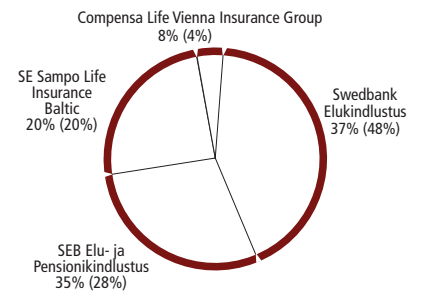
2008. aastal vähenes oluliselt Swedbank Elukindlustuse turuosa **IRE kindlustusmaksete** osas: 48%-lt 37%-le. SEB Elu- ja Pensionikindlustuse turuosa suurenes 28%-lt 35%-ni, SE Sampo Life Insurance Baltic'u turuosa jäi samaks (20%) ning Compensa Life Vienna Insurance Group SE (endine Seesam Life Insurance SE) turuosa suurenes 4%-lt 8%-le.

Surmajuhtumikindlustuse osas suurenes märgatavalt Swedbank Elukindlustuse ja SEB Elu- ja Pensionikindlustuse poolt kogutud kindlustusmaksete maht, mis väljendus ka nende turuosade suurenemises. Swedbank Elukindlustuse turuosa kasvas 64%-lt 68%-le, SEB Elu- ja Pensionikindlustuse turuosa 13%-lt 15%-le.

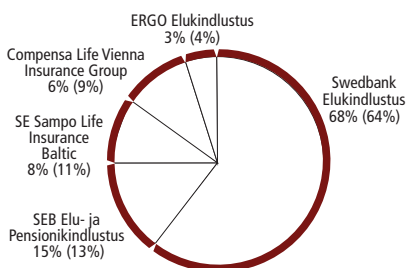
Kapitalikogumiskindlustuse ja **pensionikindlustuse** puhul laekusid kindlustusmaksed seltside lõikes sarnaselt 2007. aastaga.

Turujaotus: IRE elukindlustus

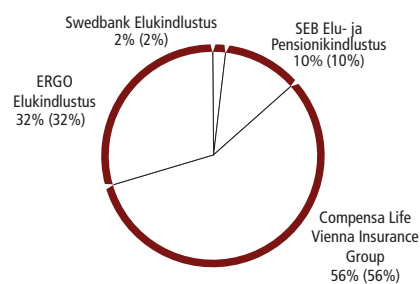
seisuga 31.12.2008 (sulgudes 31.12.2007)

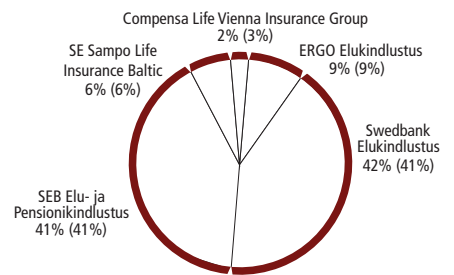
Turujaotus: surmajuhtumikindlustus

Turujaotus: pensionikindlustus

Turujaotus: kapitalikogumiskindlustus

4. Kahjukindlustus⁵

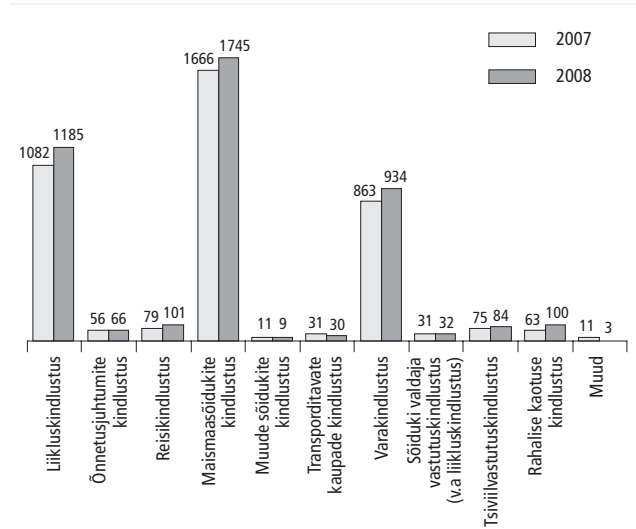
2008. aastal laekus kahjukindlustuse kindlustusmaksleid 4,3 miljardit krooni (2007. aastal 4,0 miljardit krooni). Sealhulgas laekus väliskindlustusseltside Eesti filiaalidele 459 miljonit krooni ehk 11% kõikidest kogutud kindlustusmaksetest (2007. aastal 247 miljonit krooni ehk 6% kogu kindlustusmaksetest).

Suurim osakaal ehk 41% turust kuulub maismaasõidukite kindlustusele ehk kaskokindlustusele (kindlustusmaksete maht 1,745 miljardit krooni) ning kohustuslikule liikluskindlustusele – 28% turust (1,185 miljonit krooni). Järgneb varakindlustus 22% osakaaluga kindlustusmaksete mahuga 934 miljonit krooni.

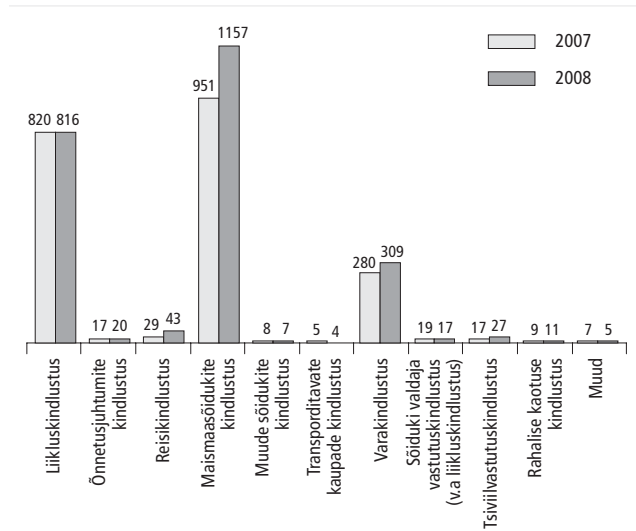
2008. aastal maksti kahjukindlustusseltside poolt hüvitistena välja 2,4 miljardit krooni (2007. aastal 2,2 miljardit krooni). Võrreldes aastataguse perioodiga kasvasid hüvitissummad enim maismaasõidukite kindlustuses.

Üldine turujaotus: IF Eesti Kindlustus	28%
ERGO Kindlustus	22%
Swedbank Varakindlustus	14%
Kliente:	info puudub
Teenuse maht:	2008. a laekunud kindlustusmaksed
	4,3 mld kr

Kindlustusmaksed kahjukindlustuse liikide kaupa (mln kr)

Väljamakstud hüvitised kahjukindlustuse liikide kaupa (mln kr)

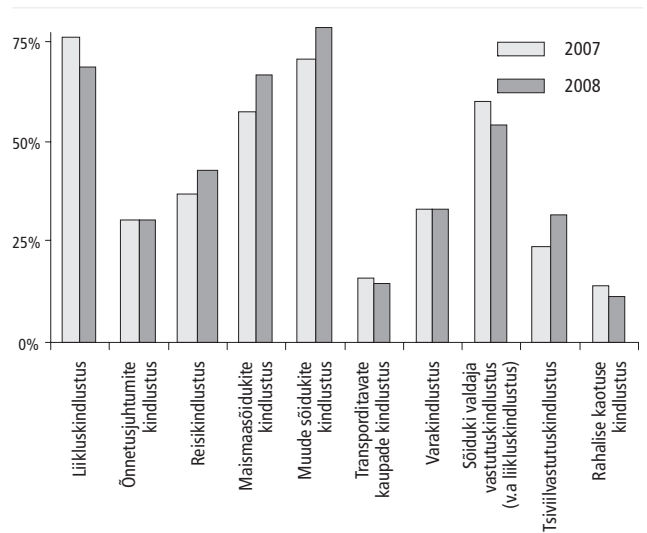
⁵ Andmed kahjukindlustuse kohta hõlmavad ainult Eestis sõlmitud lepinguid.

Andmed ei sisalda Eesti kindlustusseltside välisriikide filiaalides sõlmitud kindlustuslepinguid.

Kõrgeim väljamakstud hüvitiste suhe kindlustusmaksetesse on erinevatel sõidukikindlustustel: kaskokindlustusel 66%, liikluskindlustusel 69%, sõiduki valdaja vastutuskindlustusel 54% ning muude sõidukite kindlustusel 78%.

Hüvitiste suhe kindlustusmaksetesse

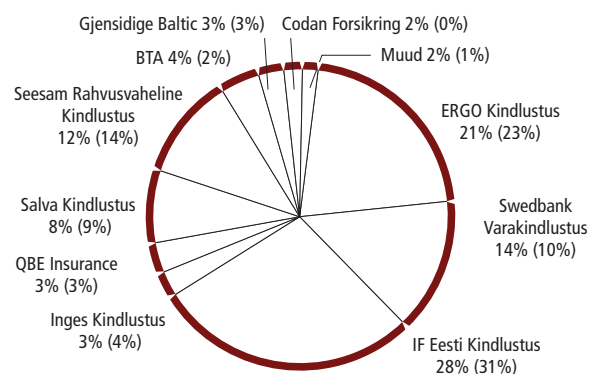
a. Teenusepakkujad

Turuosad

2008. aastal suurendas jätkuvalt oma turuosa kogutud kindlustusmaksete järgi Swedbank Varakindlustus, mille turuosa seisuga 31.12.2008 moodustas 14% (31.12.2007 seisuga 10%). Suurimateks turuosalisteks on endiselt IF Eesti Kindlustus (28%) ning ERGO Kindlustus (21%).

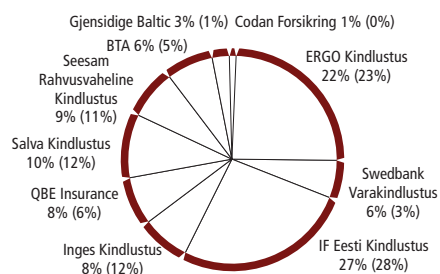
Välismaiste kindlustusandjate filiaalide summaarne turuosa on 10%. Suurima turuosaga neist on BTA Apdrošināšanas akciju sabiedrība Eesti filiaal (4%) ning AAS Gjensidige Baltic Eesti filiaal (3%).

Kahjukindlustusseltside turuosad 2008. aastal kogutud maksete järgi (sulgudes 2007)

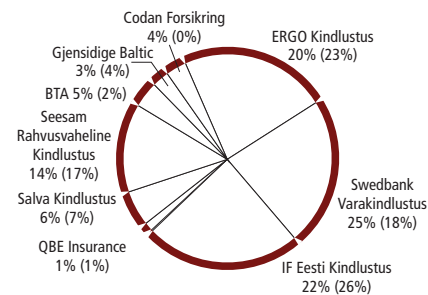

Järgnevatel joonistel on toodud Eesti kindlustusseltside ja välismaiste seltside Eesti filiaalide turujaotus kolme suurima kahjukindlustustoote lõikes. Suurim turuosa liikluskindlustuses ja varakindlustuses kuulub endiselt IF Eesti Kindlustusele – vastavalt 27% ja 43%. Kaskokindlustuses aga Swedbank Varakindlustusele – 25%.

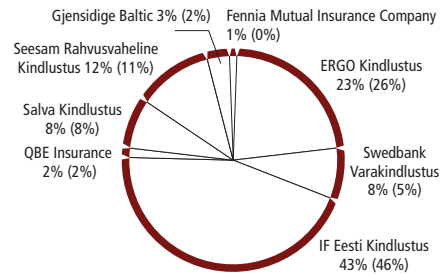
Turujaotus: liikluskindlustus

Turujaotus: maismaasõidukite kindlustus

Turujaotus: varakindlustus

5. Investeeringimis- ja pensionifondid⁶

Investeeringimisfondide, sh pensionifondide varade maht vähenes aastaga 39% ehk 13,8 miljardi krooni võrra moodustades aasta lõpuks 21,2 miljardit krooni⁷. Selline varade maht on võrreldav 2006. aasta keskpaiga tasemega

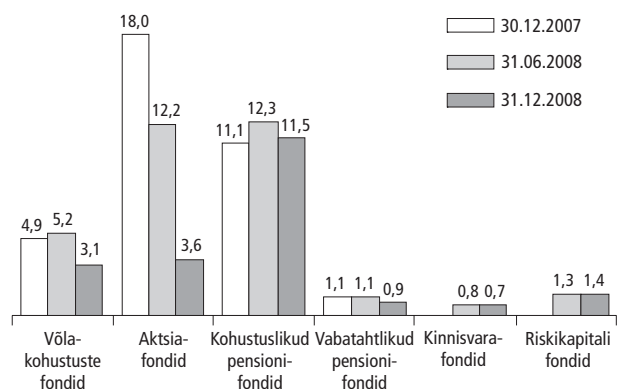
Vaatamata keerulistele aegadele maailma finantsturgudel ning investorite pessimistlikule meeleolule registreeriti Eestis 2008. aastal hulk uusi investeeringimis- ja pensionifonde. 2008. aastal suurenes Eestis registreeritud investeeringimisfondide arv 58-lt 76-ni. 2008. aastal lisandusid turule 1 võlakohustuste fond, 3 aktsiafondi, 4 kohustuslikku pensionifondi, 5 vabatahtlikku pensionifondi, 3 kinnisvarafondi ning 2 *hedge* fondi. Uute fondide varade puhaskväärtus moodustas 31.12. 2008 seisuga 2,5 miljardit krooni ehk 12% investeeringimis- ja pensionifondide koondvaradest. Uute fondide turuletulek kompenseeris teatud määral sektori langust 2008. aastal.

Aktsiafondide maht vähenes aasta alguse 18,0 miljardilt kroonilt aasta lõpuks 3,6 miljardile kroonile ehk 80%. Fondide maht vähenes nii investeeringute väärtuse vähenemise läbi kui ka seetõttu, et osa investoritest väljus fondidest.

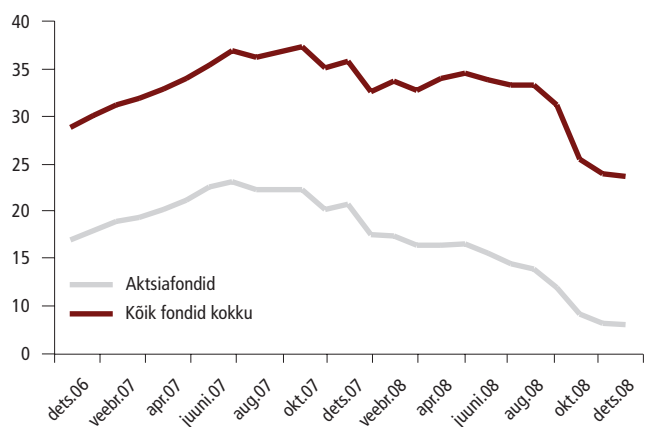
Fondisektori koondstruktuuris on suurimaks fonditüübiks saanud kohustuslikud pensionifondid kogumahuga 11,5 miljardit krooni.

Üldine turujaotus:	Swedbank Investeeringimisfondid	51%
	SEB Varahaldus	21%
	Danske Capital	9%
Kliente:	735 800 kehtivat lepingut	
Teenuse maht:	fondide kogumaht 21,2 mld kr	

Fondide mahud (mld kr)

Investeeringimis- ja pensionifondide dünaamika 2007–2008.a.

⁶ Andmed investeeringimisfondide kohta hõlmavad kõiki Eestis registreeritud investeeringimisfondide kliente, sh ka välisriikide kliente.

⁷ Turuväärtus.

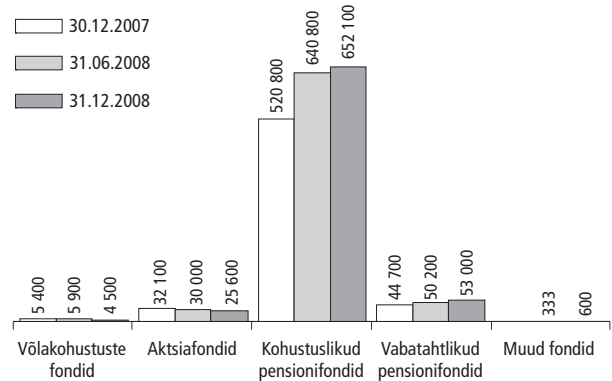
a. Tarbijad⁸

2008. aastal lahkusid paljud investorid investeerimisfondidest. Eelkõige puudutas see aktsia- ja võlakohustuste fonde, kus osakuomanike arv⁹ vähenes aastaga vastavalt 20% ja 17%. Samas pensionifondide osakuomanike arv suurenes, seda eelkõige kohustuslikes pensionifondides.

Kohustuslike pensionifondide osakuomanike arv ulatus 2008. aasta lõpu seisuga 652 100-ni, mis muudab kohustuslikud pensionifondid suurimaks fondiliigiks ka klientide arvu järgi. Siinkohal tuleb aga silmas pidada, et paljud eraisikud kasutavad võimalust koguda pensioni läbi mitme kohustusliku pensionifondi, seega on II pensionisambaga liitunute tegelik arv osakuomanike arvust väiksem (ca 580 000 isikut).

- Aktsiafondide osakuomanike arv oli aasta lõpu seisuga 25 600. Aastaga on aktsiafondide osakuomanike arv vähenenud.
- Vabatahtlike pensionifondide osakuomanike arv oli 53 000.
- Võlakohustuste fondide osakuomanike arv oli 4 500.
- Muude fondide (kinnisvara- ja riskikapitali fondid) osakuomanike arv oli 600.

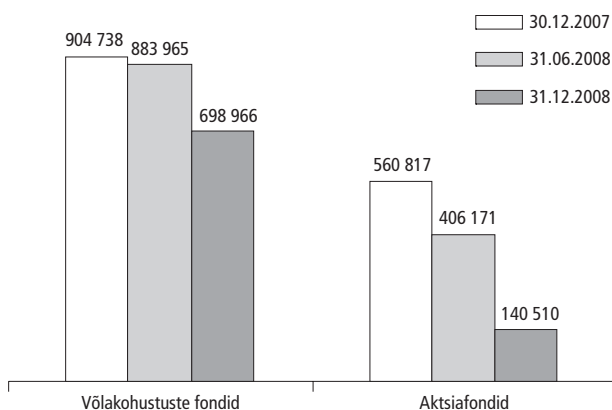
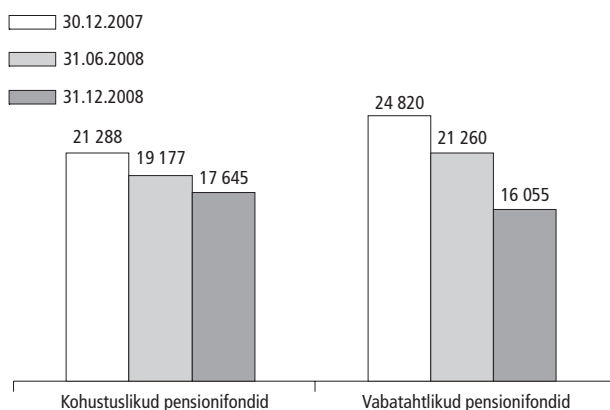
Investeerimis- ja pensionifondide osakuomanike arv (tuh. isikut)

⁸ Kõik järeldused fondide kliendibaasi kohta põhinevad osakuomanike arvul. Isik võib omada mitme fondi osakuid.

Seega näitab osakuomanike arv pigem inimeste aktiivsust investeerimisel läbi fondide, mitte konkreetsete isikute arvu.

⁹ Sisaldab ka mitte-residentidest osakuomanikke.

Investeeringute maht osakuomaniku kohta, kr (1)**Investeeringute maht osakuomaniku kohta, kr (2)**

Suurimad investeeringud ühe kliendi kohta¹⁰ on tehtud võlakohustuste fondidesse, mis tuleneb asjaolust, et seda liiki fonde kasutavad enim juriidilised isikud (likviidsuse juhtimine):

- võlakohustuste fondid 699 000 krooni;
- aktsiafondid 141 000 krooni;
- kohustuslikud pensionifondid 18 000 krooni;
- vabatahtlikud pensionifondid 16 000 krooni.

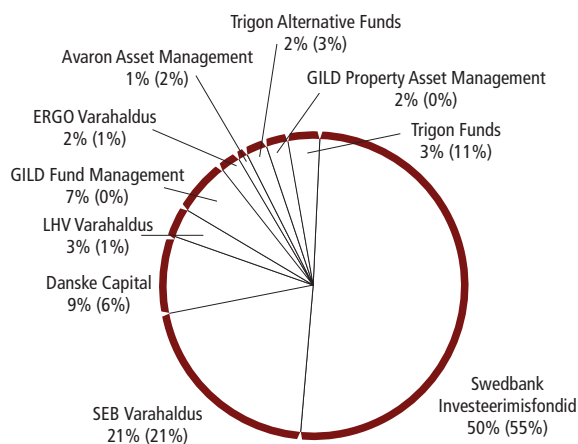
Investeeringud muudesse fondidesse (kinnisvara- ja riskikapitali fondid) moodustasid keskmiselt 4 miljonit krooni osakuomaniku kohta ehk olid teistest fondidest oluliselt suuremad. Nii kinnisvara- kui ka riskikapitalifondid on kõrgema riskiga fondid, kuhu investeerivad enamasti jõukamad eraisikud ja kutselised investorid.

b. Teenusepakkujad

2008. aasta esimesel poolel alustasid oma tegevust Eestis uued fondivalitsejad

AS GILD Property Asset Management ning AS GILD Fund Management, hõivates aasta lõpuks vastavalt 2% ja 7% fonditurust.

Siiski suurt turu ümberjaotamist fondivalitsejate vahel uute fondivalitsejate turuletulek kaasa ei toonud, kuivõrd uued fondivalitsejad keskenduvad kinnisvara- ja riskikapitalifondide valitsemisele.

Turujaotus: kõik fondid kokku seisuga 31.12.2008 (sulgudes 31.12.2007)

¹⁰ Investeeringud ühe kliendi kohta on näitliku iseloomuga ning viitavad vaid investeeringu ligikaudsele suurusjärgule (nt viivad kohustuslike pensionifondide puhul uued liitujad keskmise investeeringu mahu allapoole).

Maailma aktsiaturgude langus mõjutas erinevaid fondivalitsetajaid suhteliselt ühtlaselt ning **aktsiafondide** osas jäi turujaotus erinevate fondivalitsetajate vahel suhteliselt stabiilseks. Turuosad kõikisid vahemikus 1-2%. Suurim turuosaga kuulub jätkuvalt AS-le Swedbank Investeeringufondid 55%-ga aktsiafondide kogumahust.

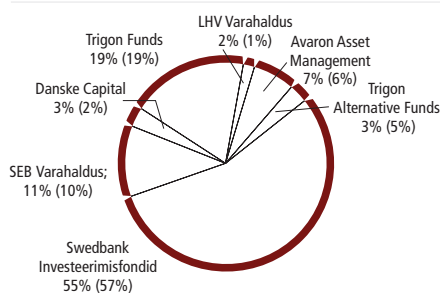
Võlakohustuste fondide¹¹ turujaotuse osas toimusid suuremad muutused. SEB Likiivisusfondi puhaskäivituse ümberhindamise ning sellest tulenevate investorite väljumise tulemu-

senas vähenes SEB Varahalduse turuosaga 47%-lt 27%-ni. Swedbank Investeeringufondide turuosaga aga kasvas 48%-lt 68%-le.

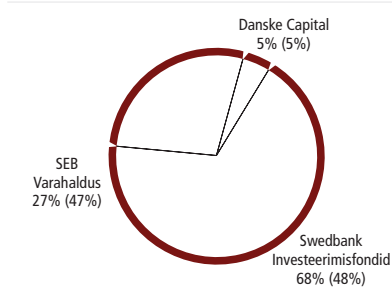
Turujaotus nii kohustuslike kui ka vabatahtlike **pensionifondide** osas püsib stabiilsena. Turg on suure osas jaotatud kahe fondivalitsetaja – Swedbank Investeeringufondide ning SEB Varahalduse vahel.

Muude fondide osas on suurima turuosaga GILD Fund Management 64%-ga.

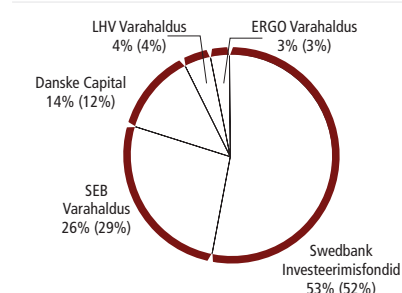
Turujaotus: aktsiafondid

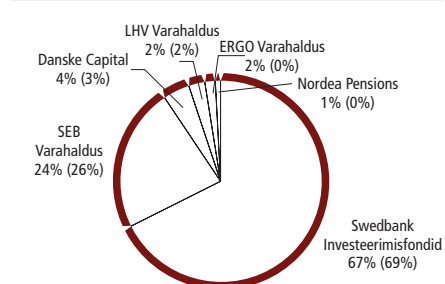
Turujaotus: võlakohustuste fondid

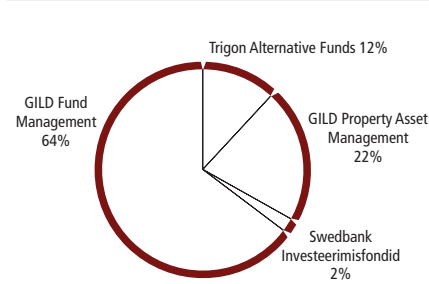
Turujaotus: kohustuslikud pensionifondid

Turujaotus: vabatahtlikud pensionifondid

Turujaotus: muud fondid

Kuna investeerimisfondide klientidest märkimisväärse osa moodustavad mitteresidendid, on Eesti fondituru kohta järel-
duste tegemiseks oluline eristada Eesti residentist kliendid mitteresidentidest.

Aastaga on Eesti **aktsiafondides** oluliselt vähenenud mitte-
residentidest klientide osakaal: 57%-lt 29%-ni.

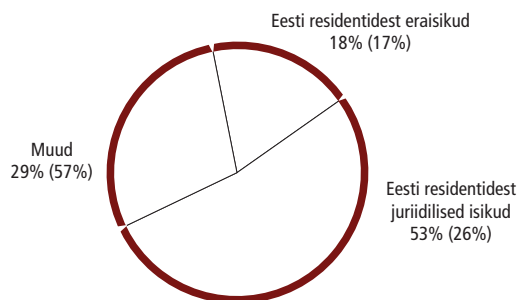
Aktsiafondidesse paigutatud 3,6 miljardist kroonist kuulus Eesti
residentidest eraisikutele vaid 18%. Eesti residentidest eraisikud
eelistavad aktsiafondide fondivalitsejana Swedbank Investeeri-
misfondid AS-i, mis valitses 47% Eesti residentidest eraisikute
poolt aktsiafondidesse paigutatud varadest. SEB Varahaldus
valitses 42% Eesti residentidest eraisikute poolt aktsiafondidesse
paigutatud varadest.

Võlakohustuste fondidesse paigutatud 3,1 miljardist kroonist
kuulus Eesti residentidest eraisikutele 10%. Eesti residentist
eraisikute turul on turuliidriks samuti Swedbank Investeeri-
misfondid, mis valitses 65% võlakohustuste fondidesse paigu-
tatud varadest. SEB Varahaldus valitses 30% võlakohustuste
fondidesse paigutatud varadest.

Muudesse fondidesse paigutatud 2,1 miljardist kroonist kuulus
Eesti residentidest eraisikutele vaid 5%.

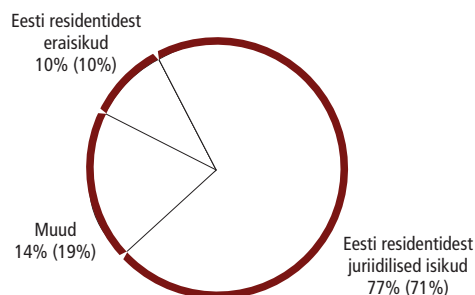
Aktsiafondide klientide struktuur seisuga 31.12.2008

(sulgudes 31.12.2007)

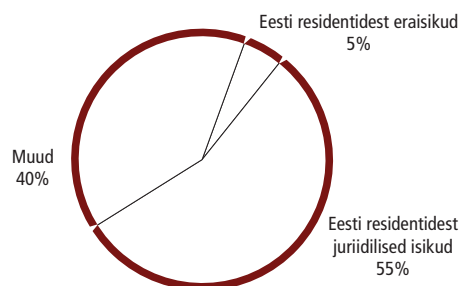

Võlakohustuste fondide klientide struktuur seisuga 31.12.2008

(sulgudes 31.12.2007)

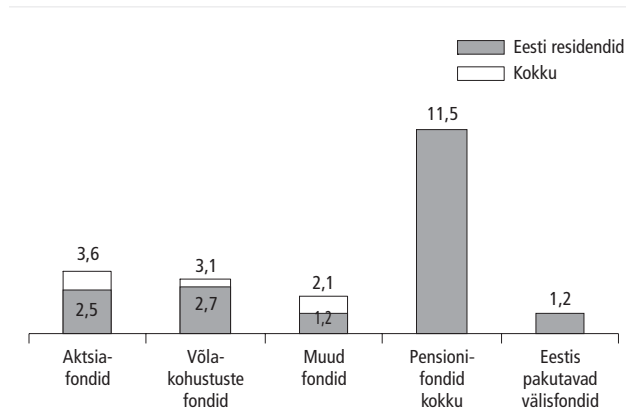
Muude fondide klientide struktuur seisuga 31.12.2008

Võrreldes aastataguse perioodiga vähenes oluliselt mitte-residentide osakaal aktsiafondides: seisuga 31.12.2007 moodustasid mitteresidentide investeeringud 10,4 miljardit krooni, 31.12.2008 aga 0,9 miljardit krooni.

Eesti residentide eelistused fondide valikul:

Eesti residentide fondidesse paigutatud raha seisuga 31.12.2008 (mld kr)

Üldine turujaotus:	Swedbank Group	35%
	Danske Capital	33%
Kliente:	info puudub	
Teenuse maht:	portfellide kogumaht 11,7 mld kr	

6. Individuaalportfellid¹²

a. Teenus

Individuaalportfellide valitsemise teenust pakuvad nii investeerimisühingud, fondivalitsejad kui ka krediidasutused.

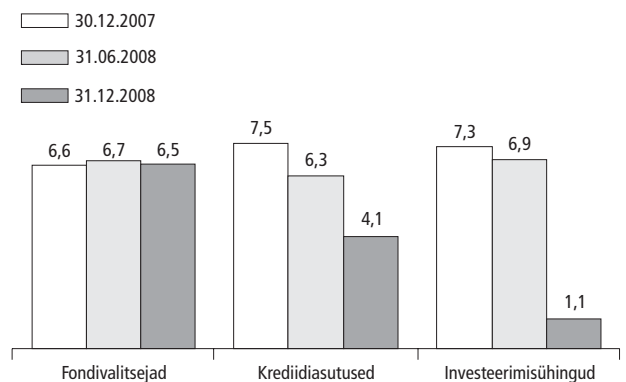
Aastaga toimusid märkimisväärsed muutused individuaalportfellide valitsemise teenuse mahulises jaotuses erinevate finantsasutuste vahel. **Oluliselt vähenes krediidasutuste ning eriti investeerimisühingute poolt hallatavate individuaalportfellide maht**, seda eelkõige just teisel poolaastal. Krediidasutuste poolt hallatavate individuaalportfellide maht vähenes 7,5 miljardilt 4,1-miljardi kroonini ning investeerimisühingute individuaalportfellide maht vähenes 7,3 miljardilt 1,1-miljardi kroonini.

Kokkuvõttes ulatus 2008. aasta lõpuks klientide individuaalportfellide koondmaht 11,7 miljardi kroonini (2007. aasta lõpus 21,4 miljardit krooni).

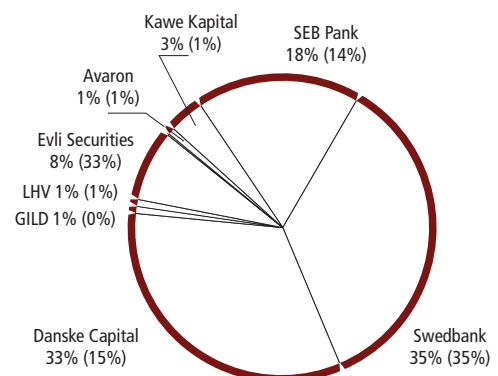
b. Teenusepakkujad

Suurim turuosa individuaalportfellide valitsemise teenuses tervikuna kuulub endiselt Swedbank'i Grupile (35%) ning Danske Capitalile (33%). Aastaga on oluliselt langenud investeerimisühingu Evli Securities turuosa: 33%-lt 8%-le.

Individuaalportfellide mahud (mld kr)

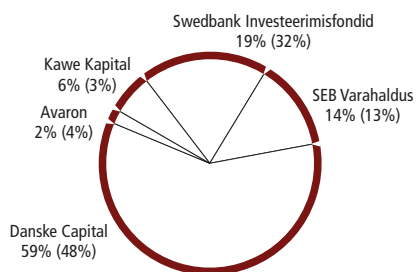
Individuaalportfellide turujaotus teenusepakkujate lõikes seisuga 31.12.2008 (sulgudes 31.12.2007)

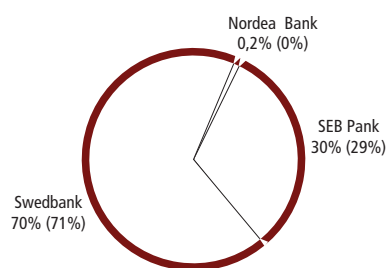
¹² Andmed individuaalportfellide valitsemise kohta hõlmavad kõiki nimetatud teenust Eestis pakutavaid subjekte, kelle klientideks võivad olla nii Eesti kui ka välisriikide kliendid.

Fondivalitsejate lõikes suurim individuaalportfellide koondportfell kuulub Danske Capital'ile (59%), krediidasutuste lõikes Swedbank'ile (70%) ning investeerimisühingute lõikes Evli Securities'ile (80%).

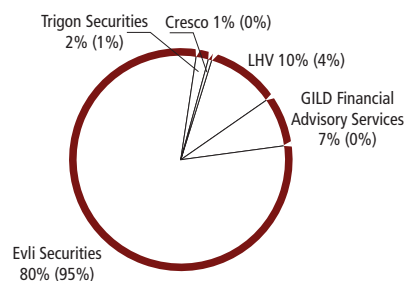
Individaalportfellide turujaotus fondivalitsejate lõikes

Individaalportfellide turujaotus krediidasutuste lõikes

Individaalportfellide turujaotus investeerimisühingute lõikes

7. Laenud¹³

2008. aastal kasvas pankade laenuportfell 8,8% ehk 21,2 miljardi krooni võrra, ulatudes 2008. aasta lõpuks 260,4 miljardi kroonini. Laenud äriühingutele¹⁴ moodustasid sellest 45% ja laenud eraisikutele¹⁵ 46%.

Peamine kasv toimus eraisikutele väljastatud laenude põhjal, mille aastane kasv oli 12,3 miljardit krooni. Äriühingute laenude maht kasvas 6,6 miljardit krooni võrra.

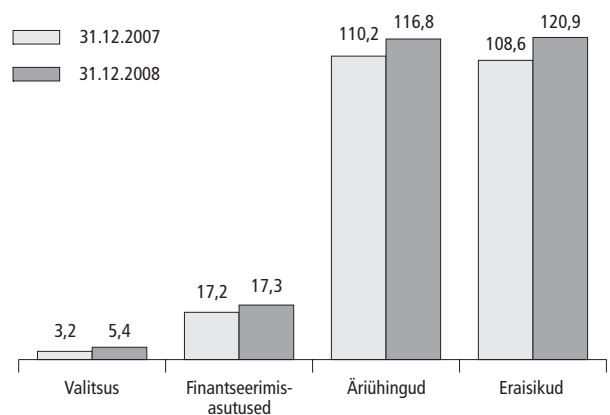
Kokkuvõttes väljastati 2008. aasta lõpu seisuga äriühingutele laene 116,8 miljardi ja eraisikutele 120,9 miljardi krooni ulatuses. Laenud finantseerimisasutustele¹⁶ moodustasid 17,3 miljardit krooni ning laenud valitsusele¹⁷ 5,4 miljardit krooni.

Suurima osa eraisikute laenudest moodustavad eluasemelaenud mahuga 97,2 miljardit krooni.

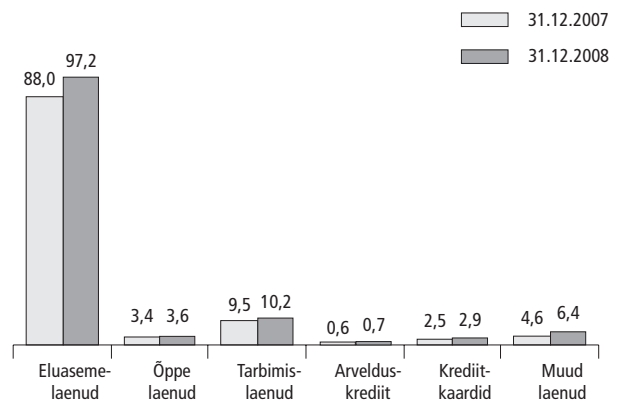
Majanduse madalseisule vaatamata kasvas laenude maht aasta jooksul kõikide kliendigruppide lõikes, seda aga varasematest perioodidest aeglasemalt.

Turujaotus:	Swedbank Eesti	46%
	SEB Pank	23%
	Danske Bank Eesti filiaal	13%
Eraisikutest kliente:	1 009 000 kehtivat lepingut	
Teenuse maht:	koondlaenuportfelli maht 260 mld kr	

Laenude maht (mld kr)

Eraisikute laenude maht (mld kr)

¹³ Andmed laenude kohta sisaldavad Eestis väljastatud laenusid.

¹⁴ Riigi või kohaliku omavalitsuse äriühing, muu äriühing.

¹⁵ Eraisik, mittetulundusühing.

¹⁶ Kindlustusasutus ja pensionifond, muu finantseerimisasutus.

¹⁷ Keskkvalitsus, kohalik omavalitsus, riiklik sotsiaalkindlustusfond, muu eelarveväline fond.

a. Tarbijad

Eraisikute keskmised laenujääkide summad:

Eraisikutele väljastatud laenude keskmine jääk, kr			
	31.12.2007	30.06.2008	31.12.2008
Eluasemelaenud	600 000	609 000	609 000
Õppelaenud	30 000	30 000	31 000
Tarbimislaidenud	46 000	45 000	43 000
Arvelduskrediit	5 000	5 000	5 000
Krediitkaardid	7 000	7 000	5 000
Muud laenud	118 000	117 000	120 000

2008. aastal kasvas eluasemelaenude keskmine jääk 600 000 kroonilt 609 000-le, õppelaenude keskmine jääk 30 000 kroonilt 31 000 kroonile, muude laenude¹⁸ keskmine jääk 118 000-lt 120 000 kroonini. Muude laenude kõrge keskmine jääk on seotud eelkõige äritegevuse eesmärgil võetud laenudega, mille jääk ulatus keskmiselt 640 000 kroonini. Tarbimislaidenude keskmine jääk vähenes 46 000-lt 43 000 kroonini.

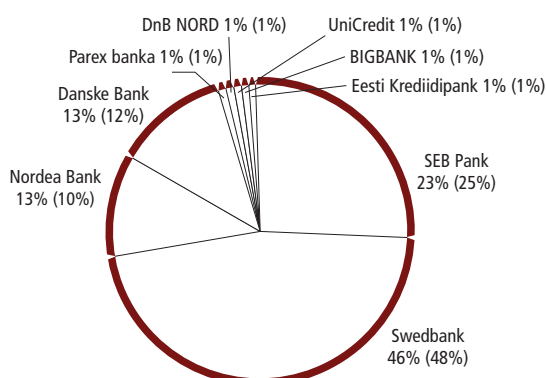
2008. aasta lõpu seisuga oli eraisikutega **sõlmitud eluaseme-laenu lepingute arv 159 600, õppelaenude arv 115 800, tarbimislaidenude arv 238 600, arvelduskrediidi lepingute arv 132 400, krediitkaardi lepingute arv 410 800** ning muude lepingute arv 51 800.

b. Teenusepakkujad

Eesti laenu-turg on jaotatud suure osas nelja suurema panga vahel, kellele kuulub kokkuvõttes 95% turust. Suurimat turuosa omab Swedbank 46%-ga kogu koondlaenuportfellist, järgnevad SEB Pank 23%, Danske Bank Eesti filiaal 13% ning Nordea Bank Finland Eesti filiaal 13%-ga.

Ülejäänud 5% turust jagavad omavahel 9 turuosalist, kellest suurima turuosaga on DnB NORD Eesti filiaal 1,5%-lise turuosaga.

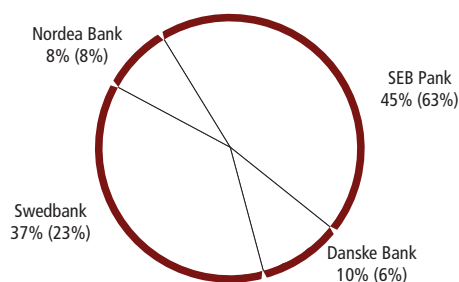
Turujaotus: laenu-d seisuga 31.12.2008 (sulgudes 31.12.2007)

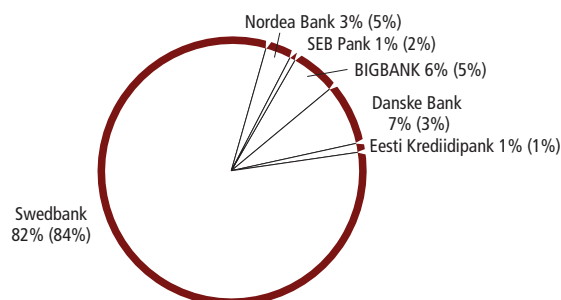
20 ¹⁸ Muud eraisikutele ja mittetulundusühingutele väljastatud laenu-d on muuhulgas väärt-paberite soetamiseks, äriühingu tegevuse alustamiseks ja laiendamiseks võetud laenu-d.

Alljärgnevatel joonistel on näidatud eriliigiliste laenude jaotus Eestis tegutsevate krediidasutuste vahel:

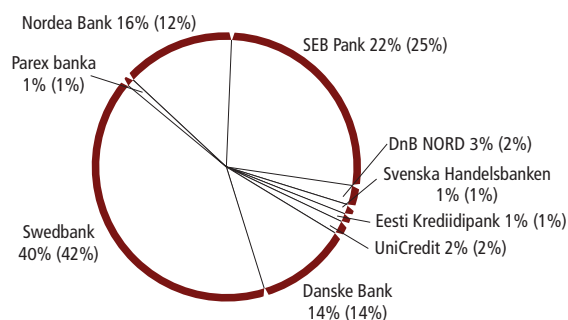
Turujaotus: valitsuse laenud seisuga 31.12.2008 (sulgudes 31.12.2007)

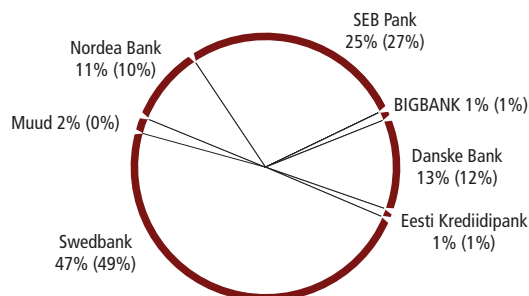
Turujaotus: finantseerimisastutuste laenud

Turujaotus: äriühingute laenud

Turujaotus: eraisikute laenud

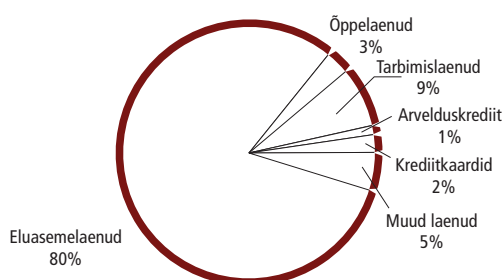
2008. aastal toimusid valitsusele antud laenude turul olulised muutused: oluliselt suurenes siin Swedbank'i turuosa: 23%-lt 37%-ni. SEB Panga turuosa on samas langenud 63%-lt 45%-le. Valitsusele antud laenude turg ongi suure osas jaotatud nimetatud kahe suurpanga vahel.

Finantseerimisastutuste laenude turust kuulub Swedbank'ile 82%.

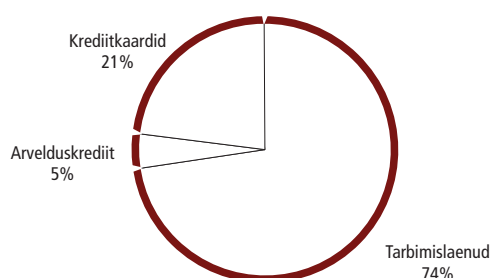
Suurim osa äriühingute laenudest on väljastatud Swedbank'i (40%) ja SEB Panga poolt (22%). Aastaga on kahe suurima panga turuosa vähenenud vastavalt 2% ja 3%. Samas on suurenenud Nordea Bank Finland Eesti filiaali turuosa: 12%-lt 16%-ni.

Suurim osa eraisikutele kuuluvatest laenujääkidest on samuti koondunud Swedbank'i (47%) ning SEB Panka (25%).

Eraisikute laenude jaotus

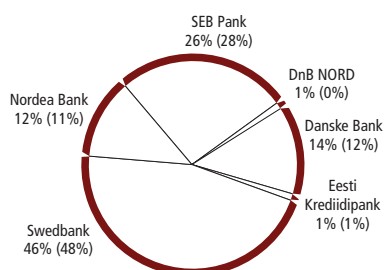
Igapäevase tarbimisega seotud laenu

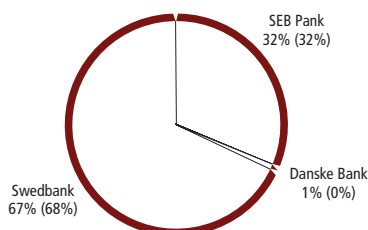
Eraisikutele väljastatud erinevate laenu liikide jaotus aasta jooksul ei muutunud. **Valdav osa eraisikutele väljastatud laenudest, kokku 80% ehk 97 miljardit krooni on eluasemelaenu.** Igapäevaste kulutustega seotud laenu (tarbimislaenu, krediitkaartide kasutatud osa, arvelduskrediit) moodustasid aasta lõpu seisuga kokku 13,7 miljardit krooni.

Eraisikute laenu turg on väga kontsentreeritud, ligikaudu pool turust kuulub siin Swedbank'ile. Ülejäänud osa jaotavad omavahel peamiselt SEB Pank, Danske Bank Eesti filiaal ning Nordea Bank Finland Eesti filiaal.

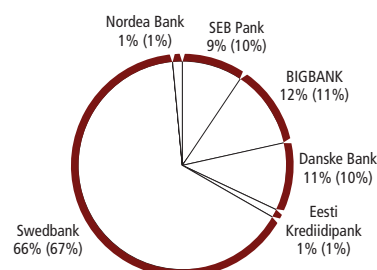
Turujaotus: eraisikute eluasemelaenu

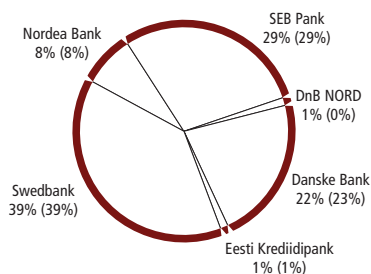
Turujaotus: eraisikute õppelaenu

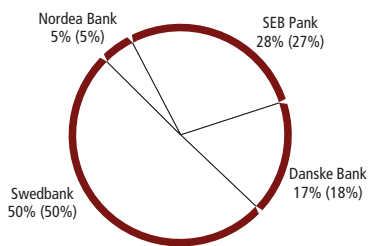
Turujaotus: eraisikute tarbimislaenu

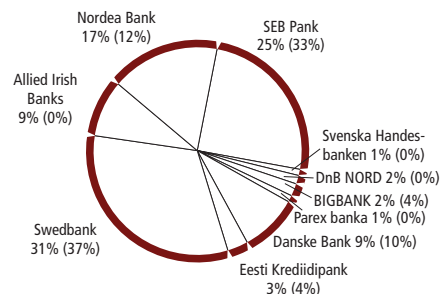
Turujaotus: eraisikute arvelduskrediit

Turujaotus: eraisikute krediitkaardid

Turujaotus: eraisikute muud laenu

8. Hoiustamine¹⁹

Eesti pankades deponeeritud **kliendihoiuste maht** kasvas aastaga 2% ehk 2,4 miljardi krooni võrra, ulatudes 2008. aasta lõpuks 145 miljardi kroonini. Nõudmiseni hoiused moodustasid sellest 70 miljardit krooni ning tähtajalised hoiused 75 miljardit krooni. **Aastaga on nõudmiseni hoiuste osakaal vähenenud 58%-lt 48%-le ning tähtajaliste hoiuste osakaal suurenenud vastavalt 42%-lt 52%-ni hoiuste kogumahust.**

Suurima osa hoiustest moodustasid äriühingute²⁰ hoiused osakaaluga 47% koguhoiustest ning kogumahuga 68 miljardit krooni.

Eraisikutele²¹ kuulus 39% kõikidest hoiustest kogumahuga 56 miljardit krooni, millest nõudmiseni hoiused moodustasid 25 miljardit ning tähtajalised hoiused 31 miljardit krooni.

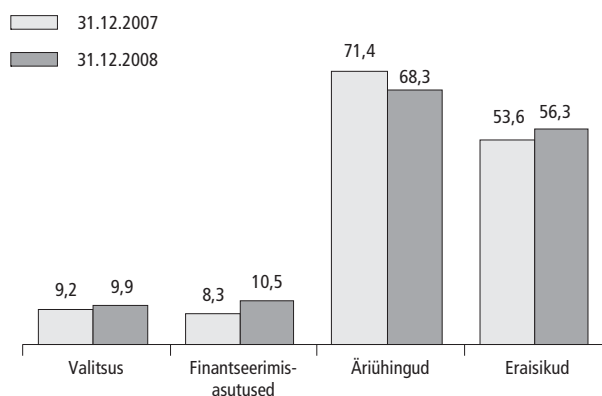
Finantseerimisasutuste²² ja valitsuse hoiused, mõlemad kogumahuga 10 miljardit krooni, moodustasid kokku 7% koguhoiustest.

a. Teenusepakkujad

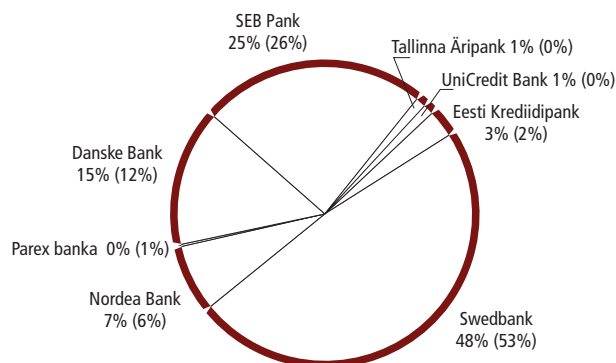
Eesti hoiuseturg on jaotatud suures osas Swedbank'i ja SEB Panga vahel. **Suurimaks muutuseks hoiuseturul oli Swedbank'i turuosa vähenemine 53%-lt 48%-ni ja väiksemate pankade turuosade mõningane kasv.**

Turujaotus:	Swedbank	48%
	SEB Pank	25%
	Danske Bank Eesti filiaal	15%
Kliente:	3 047 000 kehtivat lepingut	
Teenuse maht:	hoiuste kogumaht 145 mld kr	

Hoiuste mahud (mld kr)

Turujaotus: hoiused

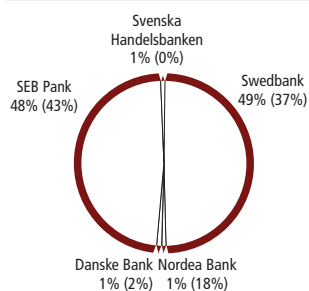
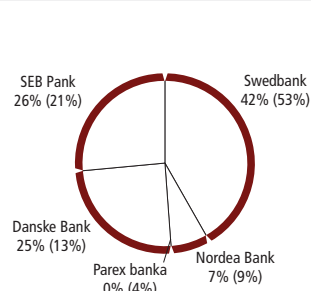
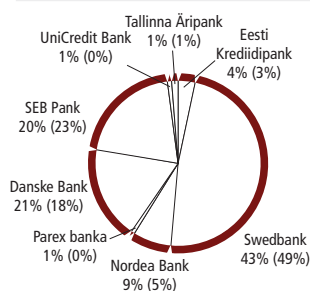
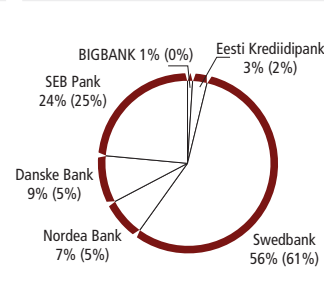

¹⁹ Andmed hoiuste kohta hõlmavad kõigis Eestis tegutsevates krediitiasutustes ning välisriikide Eesti filiaalides deponeeritud summasid ehk nii Eesti residentide kui ka mitteresidentide hoiuseid.

²⁰ Riigi või kohaliku omavalitsuse äriühingud, muud äriühingud.

²¹ Eraisikud, mittetulundusühingud.

²² Kindlustusasutused ja pensionifondid, muud finantseerimisasutused.

Turujaotus: valitsuse hoiused**finantseerimisastutuste hoiused****äriühingute hoiused****eraisikute hoiused**

2008. aasta lõpu seisuga oli suurim osa hoiustest endiselt deponeeritud Swedbank'is: valitsuse hoiustest 49%, finantseerimisastutuste hoiustest 42%, äriühingute hoiustest 43% ja eraisikute hoiustest 56%.

Valitsuse hoiused jaotusid aasta teisel poolel üsna võrdselt kahe suurpanga vahel: Swedbank'i turuosa kasvas 37%-lt 49%-ni, SEB Panga turuosa 43%-lt 48%-ni. Nordea Bank Finland Eesti filiaali turuosa vähenes siin 18%-lt 1%-ni.

Ka finantseerimisastutuste hoiuste jaotuse osas toimusid aasta jooksul muutused. Mahud suurenesid eelkõige Danske Bank Eesti filiaalis ja SEB Pangas, mille tulemusena kasvasid nimetatud pankade turuosad aastaga vastavalt 13%-lt 25%-le ning 21%-lt 26%-le.

Muutused äriühingute hoiuste turujaotuses on tingitud hoiustavate mahtude mõningast vähenemisest ning mahtude ümberjaotamisest pankade vahel. **Äriühingute hoiuste mahud suurpankades vähenesid ning seega vähenesid ka turuosad. Swedbank'i turuosa vähenes 49%-lt 43%-le ning SEB Panga turuosa 23%-lt 20%-le.** Samas suurenesid välispankade filiaalide turuosad: Danske Bank Eesti filiaali turuosa kasvas 18%-lt 21%-ni, Nordea Bank Finland Eesti filiaali 5%-lt 9%-ni ja UniCredit Bank Eesti filiaali turuosa 0%-lt 1%-ni.

Eraisikute hoiuste turgu iseloomustab suhteline stabiilsus. Siiski vähenes aastaga mõnevõrra Swedbank'i turuosa: 61%-lt 56%-ni. Suurenesid väiksemate pankade turuosad: Danske Bank Eesti filiaali turuosa kasvas 5%-lt 9%-ni, Nordea Bank Finland Eesti filiaali turuosa 5%-lt 7%-ni ja Eesti Krediidipanga turuosa 2%-lt 3%-ni.

b. Teenuse tarbijad

2008. aastal vähenes nõudmiseni hoiuste lepingute arv²³ 6% võrra, samas kasvas oluliselt tähtjaliste hoiuste arv: 40% võrra.

Kehtivate lepingute arv seisuga 31.12.2008 (sulgudes 31.12.2007) oli:

■ nõudmiseni hoiused	2 525 000 lepingut (2 676 000)
sh eraisikud	2 3084 000 lepingut (2 495 000)
■ tähtjalised hoiused	522 000 lepingut (373 000)
sh eraisikud	504 000 lepingut (365 000)

Eraisikute nõudmiseni hoiuste keskmine maht oli 2008. aasta lõpu seisuga **10 800** krooni (2007. aasta lõpus 12 600 krooni) ning tähtjaliste hoiuste maht **62 200** krooni (2007. aasta lõpus 50 200 krooni).

9. Teenusepakkujate finantsseisund

Pangandus

Pankade laenuportfelli kvaliteet 2008. aastal halvenes ja see suund on jätkuv. Pankade pikaajalised viivislaenud moodustasid 2009. aasta jaanuaris 2,7% kogu laenuportfelist. 2008. aasta III kvartalis oli vastav näitaja 1,8%.

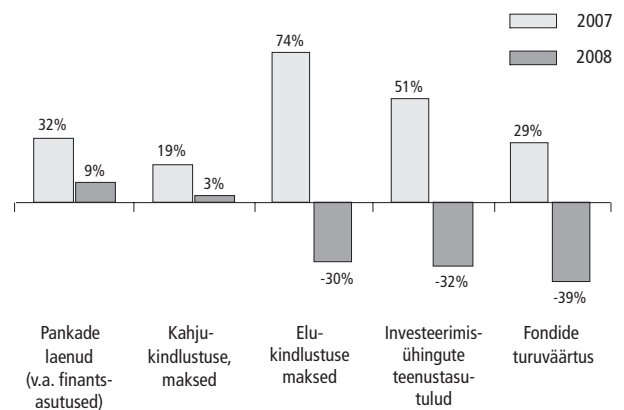
2007. aastaga võrreldes vähenes pankade kasum (kui välja arvata erakorralised kasumid) allahindluste mõjul 2008. aastal 20% soolo tasemel ning 31% võrra konsolideeritud tasemel. Allahindlused moodustasid kolmandiku 2008. aasta kasumist enne provisjone, mis viitab reservide olemasolule. Samas võib pankade tuluteenimise võime 2009. aastal nõrgeneda tulenevalt intressitulu kandvate varade vähenemisest halbade laenude mahakandmise ning suure tõenäosusega laenuportfelli kasvu olulise pidurdumise tõttu. Viimaste kuude väga kiiret viivislaenude kasvu arvestades on võimalik, et mõnedel pankadel jäävad tulud alla krediidikahjudele ning aasta lõpuks võib oodata omavahendite reservide kasutamist.

2008. aasta lõpu seisuga ületab pankade omavahendite reserv pikaajaliste probleemsete laenude portfelli auditeeritud andmetel ligikaudu neljakordselt. Kui laenuportfelli kvaliteet halveneb 2009. aasta alguse tempos, võivad probleemsed laenud kapitalivarudest suuremaks kasvada eelkõige pankadel, kelle laenuportfell on vähem hajutatud, mille tulemusena võivad üksikute kliendigruppide raskused panga kapitaliseeritust oluliselt mõjutada.

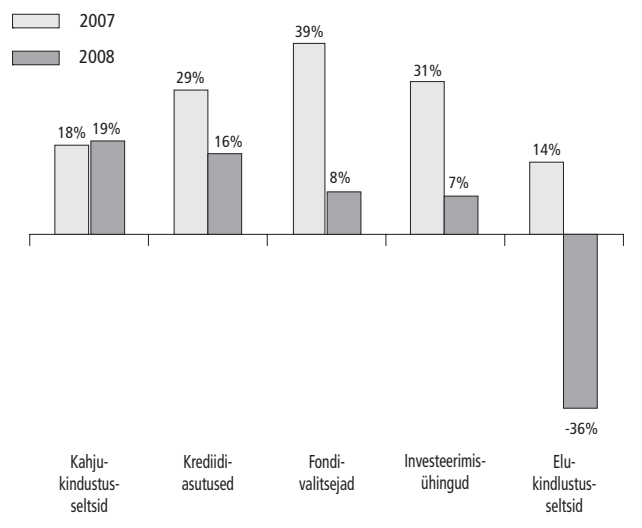
Rootsi valitsuse ja keskpanga abiprogrammide tulemusena on Eestis tegutsevate pankade emapankade likviidsusseisund tugevnenud, kuid nii väliskeskonna kui ka klientide maksekäitumise võimalikest muutusest tulenev likviidsusrisk on endiselt oluline.

- Finantsasutuste tegevusmahud 2008. aasta lõpuks reeglina vähenesid või mõnel juhul jäid ka stabiilseks.
- Pankade laenuportfelli kvaliteet halvenes.
- Elukindlustus, fondivalitsejad ja investeerimisühingud töötasid 2008. aasta viimases kvartalis kahjumiga.
- Kahjukindlustus reageerib majanduslangusele olulise viivitusega.

Pankade, kindlustusseltside, investeerimisühingute ja fondide aastakasvud

Omakapitali tootlikkus (ROE) sektorite lõikes

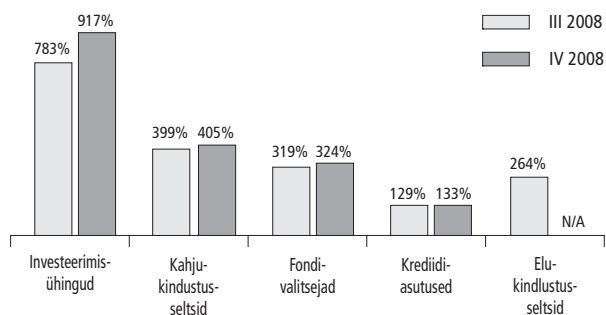
Elukindlustus

Elukindlustuses koguti 2008. aastal 27% võrra vähem kindlustusmakseid kui aasta eest, langus süvenes oluliselt aasta lõpus. Aasta neljandas kvartal koguti kindlustusmakseid võrreldes eelnenud aasta sama perioodiga 46% vähem. Langus oli peamiselt seotud investeerimisriskiga kindlustustoodetega, kuivõrd maksed teisesse kindlustusliikidesse on aastaga suurenenud 15%. Elukindlustusseltsid maksid 2008. aasta neljandas kvartalis klientidele hüvitisi peaaegu sama palju kui koguti kindlustusmakseid, mis näitab väga kõrget lepingute katkestamise määra.

2008. aasta teisel poolaastal toimunud aktsia- ja võlakirjaturgude langusest tingituna kandis enamik elukindlustusseltse aasta teisel poolel investeringutelt suuri kahjumeid. Väärtpaberiturgude käitumine oli sedavõrd ennustamatu, et eelmistel kvartalitel tehtud sammud investeringute riskisuse vähendamiseks ei olnud piisavad. Elukindlustusseltsid teenisid 2008. aasta viimases kvartalis taasiseseisvusperioodi suurima kvartalikahjumi: 137 miljonit krooni.

Elukindlustusseltside omavahendite ülejääk võrreldes regulatiivse miinimumiga kahjumite tõttu küll vähenes, kuid sektor tervikuna suudaks veel ühe aasta jooksul kanda sama suurt kahjumit nagu 2008. aastal. Arvestades, et seltsid muutsid 2008. aasta lõpus oluliselt oma investeerimisstrateegiat, on suurte kahjumite kordumine vähetõenäoline.

Keskmine neto-omavahendite ülejääk sektorite lõikes

Kahjukindlustus

Võrreldes 2007. aasta sama perioodiga vähenes 2008. aasta viimases kvartalis kahjukindlustusseltsidele laekunud maksete maht 6% võrra, mis on esimene tõsisem märk finantskriisi mõjust kahjukindlustussektorile. Majanduslanguse tingimustes on teravnunud konkurents välisseltside filiaalidega, kellele Eestis tegevusloa alusel tegutsevad kahjukindlustusseltsid kaotasid 2008. aastal 5% turust. Seega oli kahjukindlustusseltside maksete mahu aeglustumine osaliselt tingitud turu ümberjaotamisest.

2008. aastal jätkus märkimisväärne kahjususe vähenemine, seda soodustas oluliselt vähenenud liiklusõnnetuste arv. Liikluskindlustuse kahjusuhe paranes võrreldes 2007. aastaga umbes 24% võrra. Liikluskindlustuse Fondi hinnangul on positiivse muutuse taga tänu liikluspolitsei paremale tööle väiksem kiiruseületajate arv. Vähenenud kütusetarbimine tähendab vähenenud sõite ning ka uusi sõidukeid ei lisandunud teedele varasemas tempos.

Kahjukindlustusele avaldas finantsturgude langus samuti negatiivset mõju ning üksikud kindlustusseltsid said arvestatavaid kahjumeid. Kehva investeringute netotulu kompenseeris erakordselt hea tehniline tulem ning kokkuvõttes lõpetas kahjukindlustuse sektor 2008. aasta kolmandiku võrra suurema kasumiga kui aasta eest.

Kindlustusseltside kapitaliseeritus oli jätkuvalt kõrge. Sektori omavahendid ületasid 2008. aasta lõpu seisuga omavahendite normatiivi üle nelja korra.

Fondivalitsejad

Finantskriisi mõjul vähenes investeerimisfondide kogumaht aastaga 39% võrra. Sealhulgas jäi aktsiafondide aasta alguse varade mahust aasta lõpuks järele vaid 20%. See tähendab, et vähenemine oli kokku 80%, sellest aasta viimase kolme kuu jooksul 56%.

2008. aasta viimane kvartal lõppes esimest korda kahe viimase aasta jooksul fondivalitsejate sektori jaoks kahjumiga. 2008. aastal teenis fondivalitsejate sektor 72% vähem kasumit kui eelmisel aastal. Kasumeid vähendas peamiselt valitsemistasude vähenemine ja kahjum pikaajalistelt finantsinvesteeringutelt.

Fondivalitsejate sektor täitis aasta lõpu seisuga omavahendite normatiivi keskmiselt kolmekordselt. Normatiivi täitmise paranemist toetas nii 2007. aastal teenitud korralik kasum, mille fondivalitsejad suuremas osas jaotamata jätsid, kui ka asjaolu, et sektor tervikuna lõpetas 2008. aasta siiski kasumiga.

Investeeringusühingud

Investeeringusühingute sektor lõpetas 2008. aasta viimase kvartali esimest korda peale 2002. aastat kahjumiga, mille peamiseks põhjuseks oli investeerimisteenuste müügi langus. Seitsmest investeerimisühingust vaid üks lõpetas olulise kahjumiga. Viimase kvartali kahjumile vaatamata on sektori 2008. aasta tulem kasumlik.